

УДК 342.9

Журавльов Д.В.,

кандидат юридичних наук, доцент, заступник директора Департаменту нотаріату, фінансового моніторингу юридичних послуг та адвокатських об'єднань, Міністерство юстиції України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОКРЕМИХ МІНІСТЕРСТВ У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ УКРАЇНИ

У статті здійснюється розгляд нормативно-правової діяльності окремих міністерств у процесі здійснення євроінтеграційних процесів в Україні.

Ключові слова: міністерство, євроінтеграційна діяльність, нормативно-правове забезпечення.

Процес євроінтеграції суттєво пов'язаний із процесом адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, а отже передбачає підведення законів та підзаконних нормативно-правових актів до вимог ЄС. На сьогодні роль підзаконних нормативно-правових актів є досить суттєвою, адже вони регулюють велику кількість суспільних відносин, які на жаль не врегульовані на законодавчому рівні. Процес адаптації, в свою чергу передбачає, підведення всіх правових актів до міжнародно-правових вимог, а тому без реформування органів, що приймають ці підзаконні нормативно-правові акти не вдасться досягти узгодженості української правової системи із правовою системою ЄС.

Нормативно-правове забезпечення євроінтеграційних процесів досліджувала досить значна кількість науковців, таких як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.Г. Афанасьєв, Ю.П. Битяк, А.В. Вишневський, В.Н. Гаращук, І.П. Голосніченко, В.С. Гошовський, В.К. Колпаков, В.Я. Малиновський, Р.С. Мельник, Т.В. Мотренко, Н.Р. Нижник, О.П. Орлюк, В.М. Селіванов, А.О. Селіванов, В.П. Тимошук, А.М. Цветков, О.Ю. Янчук та ін. Проте, на сьогодні все ж таки залишається досить багато проблемних питань щодо нормативно-правового забезпечення діяльності євроінтеграційних процесів у державі.

Метою статті є дослідження власної системи нормативно-правової база, що визначає основні напрямки євроінтеграційних процесів центральними органами виконавчої влади. Для вирішення поставленої мети у статті вирішуються такі основні завдання: вивчення національних нормативно-правових актів, що регулюють євроінтеграційні процеси в Україні на прикладі діяльності окремих міністерств у державі, проводиться відповідний аналіз, робляться висновки у даній сфері.

Відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» ставляться вимоги забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Першим та досить важливим документом у структурі нормативних актів стала

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, яка була підписана 14 червня 1994 р. та ратифікована 10 листопада 1994 р. рішенням Верховної Ради України [1]. Відповідно до статті 1 цієї угоди встановлюється Партнерство між Співтовариством і його державами-членами з одного боку та Україною з іншого боку. Цілями такого Партнерства є: забезпечення у відповідних рамках політичного діалогу між Сторонами, який сприятиме розвитку тісних політичних відносин; сприяння розвитку торгівлі, інвестицій і гармонійних економічних відносин між Сторонами і, таким чином, прискоренню їхнього сталого розвитку; створення основ взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, цивільного, науково-технічного та культурного співробітництва; підтримка зусиль України по зміцненню демократії і розвитку її економіки та завершенню переходу до ринкової економіки.

Основними нормативними актами, що видаються органами виконавчої влади, як зазначає Н.А. Железняк є постанови та розпорядження уряду, накази та розпорядження центральних органів виконавчої влади, накази та розпорядження голів місцевих державних адміністрацій тощо. Перелічені правові акти являють собою вторинне законодавство [2, с. 140]. Тобто, нормативно-правові акти, що видаються центральними органами виконавчої влади мають підзаконний характер та спрямовані на виконання законів України.

Першим міністерством, яке відіграє досить суттєву роль у процесі адаптації правових норм до міжнародного права, а саме забезпечує координацію здійснення завдань з адаптації законодавства України до законодавства ЄС є Міністерство юстиції України. Пріоритетними напрямками співробітництва України та ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ є переговори щодо угоди про реадмісію, посилення менеджменту кордонів, включаючи розвиток прикордонної інфраструктури, питання міграції, судової реформи, верховенства права, боротьби з організованою злочинністю у всіх її формах, а також боротьби з тероризмом. Важливим питанням на сьогодні залишається питання віз.

На сьогодні саме Мін'юст забезпечує планування та контроль робіт з адаптації законодавства в системі центральних органів виконавчої влади. До компетенції Мін'юсту віднесено також деякі питання співробітництва між Україною та ЄС у галузі юстиції та внутрішніх справ. Відповідно до Положення про Міністерство юстиції України основним завданням цього міністерства є проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів, що розроблені центральними органами виконавчої влади, а також законів України, що передані на підпис Президенту України (далі проекти), на відповідність їх Угоді про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським співтовариством, що є частиною чинного законодавства України відповідно до частини першої статті 9 Конституції України.

Іншим міністерством, що активно здійснює євроінтеграційну діяльність є Міністерство екології та природних ресурсів України. Пріоритетними напрямками співробітництва України та ЄС у галузі охорони навколишнього природного середовища є: 1) вдосконалення процедур, необхідних для здійснення

оцінки впливу на довкілля; 2) впровадження комунікаційної стратегії щодо підтримки політики у сфері охорони навколишнього природного середовища; 3) підтримка суб'єктів громадянського суспільства та місцевих органів влади; 4) розвиток рамкового законодавства, удосконалення основних процедур та забезпечення розроблення планів для ключових підсекторів навколишнього середовища, визначених в Основних напрямках державної політики України у сфері охорони навколишнього середовища, їх виконання; 5) реалізація положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату; 6) розширення регіонального співробітництва із країнами-сусідами.

На сьогодні Міністерством екології та природи України на виконання пункту 12 «Плану заходів щодо виконання у 2013 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 березня 2013 р № 157-р. розроблено проект Закону України «Про ратифікацію Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті». Метою законопроекту є ратифікація Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті. Ратифікація Протоколу сприятиме адаптації законодавства України до законодавства ЄС, оскільки Протокол відтворює підхід, прийнятий на рівні ЄС та закріплений у Директиві 2001/42/ЄС. Крім того, ратифікація Протоколу забезпечить належне виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо євроінтеграції.

Іншим міністерством, що досить активно здійснює євроінтеграційну діяльність є Міністерство освіти і науки. Інтеграційний процес у діяльності у діяльності вищезазначеного міністерства охоплюють галузі середньої і вищої освіти, перепідготовку кадрів, науку, культуру, мистецтво, технічну і технологічну сфери. Діяльність у цьому напрямку полягає у впровадженні європейських норм і стандартів у освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науковотехнічних здобутків у ЄС. У кінцевому результаті такі кроки спрацьовуватимуть на підвищення в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграцію до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науковотехнічного середовища. Особливо важливим є здійснення спільних наукових, культурних, освітніх та інших проектів, залучення українських вчених та фахівців до спільних та загальноєвропейських програм наукових досліджень. Одним з найважливіших напрямів міжнародного співробітництва є підготовка фахівців для зарубіжних країн.

Так, наприклад між Міністерством освіти і науки України та Спортивною організацією Кіпру про співробітництво в галузі фізичної культури та спорту було підписано угоду, яка забезпечує рамки, в межах яких Сторони спільно розглядатимуть детальні пропозиції до Програм обмінів у сфері фізичної культури та спорту, які укладатимуться на основі паритетності та взаємної вигоди з мінімальним строком на два роки. Статтею 3 цієї угоди передбачено, що співпраця може включати, але не обмежуватись ними, наступні форми: — обмін тренерами, спортсменами, фахівцями та службовцями відповідних державних та

громадських установ у сфері спорту; — обмін освітніми та методичними матеріалами у сфері спорту, співпраця в розробці навчальних програм, спільна підготовка і публікація матеріалів, підручників, книг та брошур; — обмін інформацією щодо розвитку сфери спорту та методів тренувань; — співпраця в галузі спортивних наукових досліджень і розвитку; — взаємодія через участь у міжнародних зустрічах, конференціях і симпозіумах [3].

Іншим важливим правовим актом, що посилює процес євроінтеграції є підписаний меморандум між Міністерством освіти і науки України та Генеральною адміністрацією молоді та спорту Об'єднаних Арабських Еміратів у сфері спорту (Дата підписання: 26.11.2012. Дата набрання чинності для України: 26.11.2012), відповідно до якого сторони забезпечують обмін досвідом щодо організації основних спортивних заходів та співпрацюють в питанні проведення таких заходів, де це необхідно. Визначено, що під час здійснення обмінів досвідом: 1) візити офіційних осіб з обох країн здійснюються відповідно до окремих запрошень. Кожна сторона відповідає за сплату витрат на проїзд, проживання та харчування своєї делегації в приймаючій країні, яка забезпечує лише транспортом та перекладом; 2) обміни спортивними командами здійснюються відповідно до фінансових умов, погоджених зацікавленими федераціями та клубами (ст.3).

Міністерством освіти, науки на протязі досить тривалого часу здійснювались активні дії щодо запровадження міжнародних стандартів у освіту України. Досить суттєвим є запровадження та розвиток болонського процесу в Україні. З цього приводу було прийнято ряд нормативно-правових актів у цій сфері. З метою практичної реалізації положень Болонського процесу МОН України розробило програму дій та заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 рр. [4, с. 119 – 125].

Так, Болонською декларацією (1999 р.), передбачено реалізацію багатьох ідей і перетворень: формування єдиного, відкритого європейського простору у сфері освіти, запровадження кредитних технологій на базі європейської системи трансферу кредитів, стимулювання мобільності і створення умов для вільного пересування студентів, викладачів, науковців у межах європейського регіону, прийняття системи освітньо-кваліфікаційних рівнів, яка складається з двох циклів, спрощення процедури визнання кваліфікацій, що сприятиме працевлаштуванню випускників і студентів на європейському ринку праці, розвитку європейської співпраці у сфері контролю за якістю вищої освіти та підсилення європейського виміру освіти [5, с. 217].

Як зазначають М.Ф. Степка, Л.М. Горбунова однією з передумов входження України до єдиного європейського та світового освітнього простору було запровадження в систему вищої освіти європейської кредитнотрансферної та акумулюючої системи (ECTS), що є ключовою вимогою Болонської декларації. З метою вироблення і запровадження нових принципів організації навчального процесу щодо розширення можливостей студентів у виборі змісту програми навчання, забезпечення гнучкості в системі підготовки фахівців для їх адаптації до швидкозмінних вимог національного та міжнародного ринків праці МОН України

у 2003 р. прийняло пропозицію ВНЗ України про проведення, починаючи з 2003/2004 н.р., педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) у ВНЗ III-IV рівнів акредитації [6, с. 66 – 72, 85 – 116].

Суттєву роль у процесі євроінтеграції відіграє Міністерство закордонних справ України, яке безпосередньо здійснює підготовку правових актів з питань реалізації євроінтеграційної політики держави. Так, наприклад, 13 лютого 2013 року на засідання Уряду ухвалено розпорядження Кабінету Міністрів України «про затвердження Плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік». Цей документ підготовлено Міністерством закордонних справ України на виконання доручення Кабінету Міністрів України з метою врегулювання низки проблемних питань двосторонніх відносин між Україною та ЄС, визначених у висновках Ради Міністрів закордонних справ ЄС від 1 грудня 2012 року. Відповідно до цього плану на відповідні центральні органи виконавчої влади покладається ряд проблем, що потребують вирішення.

Підводячи підсумок нормативно-правового забезпечення євроінтеграційних процесів центральними органами виконавчої влади варто зазначити, що внутрішнє забезпечення процесу інтеграції України до ЄС в основному покладається на вищий та центральні органи виконавчої влади. Керівництво стратегією інтеграції України до ЄС здійснює Президент України. Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. А отже від належного та ефективного забезпечення керівництвом євроінтеграційним процесом у державі залежить ефективність його запровадження у державі.

Література:

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 // Офіційний вісник України. – 2006. № 24. ст. 1794.
2. Железняк Н.А. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / Н.А. Железняк // Право України. – 2004. – № 11. – С. 140–143.
3. Угода між Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України і Спортивною організацією Кіпру про співробітництво в галузі фізичної культури і спорту // Офіційний вісник. – 2013. № 16. стор. 130. стаття 577
4. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання: Нормат. зб. / За заг. ред. М.Ф. Степка, Л.М. Горбунової. – К.: Форум, 2007. – Т. 1. – 798 с.
5. Освіта в Україні: Нормативна база. – 2-е вид. – К.: КНТ, 2006. – 484 с.
6. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання: Нормат. зб. / За заг. ред. М.Ф. Степка, Л.М. Горбунової. – К.: Форум, 2007. – Т. 1. – 798 с.

Журавльов Д.В. Нормативно-правове забезпечення діяльності окремих міністерств у євроінтеграційних процесах України

В статті здійснюється розгляд нормативно правової діяльності окремих міністерств в процесі здійснення євроінтеграційних процесів в Україні.

Ключевые слова: міністерство, євроінтеграційна діяльність, нормативно правове забезпечення

In the article consideration is carried out normatively legal to activity of separate ministries in the process of realization of euointegral processes in Ukraine.

Keywords: ministry, euointegral activity, normatively legal providing.